

พระราชกำหนด
แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑
พ.ศ. ๒๕๖๒
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พ.ศ. ๒๕๖๒^๑ เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรีต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๒ เพื่อให้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังต่อไปนี้

- (๑) แก้ไขเพิ่มเติมให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานร่วมรักษาการตามกฎหมาย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕)
- (๒) กำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดและข้อยกเว้นฐานบังคับใช้แรงงาน หรือบริการ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ และเพิ่มมาตรา ๖/๑ และมาตรา ๖/๒)
- (๓) กำหนดลักษณะความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการอันเป็นความผิด มูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔)
- (๔) กำหนดให้นำมาตรการในการคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายในความผิด ฐานค้ามนุษย์และวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์มาใช้บังคับกับความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ (เพิ่มมาตรา ๑๔/๑)
- (๕) กำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ (เพิ่มมาตรา ๕๒/๑ และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๓ วรรคสอง)

๑.๒ เหตุผล

โดยที่ในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดความผิดและมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ทำให้ไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการบังคับใช้แรงงานหรือบริการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบตามความผิดฐานค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมควรกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการและกำหนดอัตราโทษให้เหมาะสม เพื่อเป็นการป้องกันและจัดการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ รวมทั้งกำหนดมาตรการในการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และการพิจารณาคดีให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนตามแนวทางเดียวกับผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ตลอดจนเพื่อเป็นการอนุวัติการให้เป็นไปตามพิธีสาร ค.ศ. ๒๐๑๔ ส่วนเสริมอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐ และโดยที่การดำเนินการดังกล่าวต้องกระทำให้เสร็จโดยเร็วเพื่อประโยชน์ในการสร้างความมั่นคงทางด้านแรงงาน สังคม และความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

๑.๓ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีเนื้อหารวมจำนวน ๙ มาตรา ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑.๓.๑ แก้ไขเพิ่มเติมให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายร่วมกับประธานศาลฎีกา และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (มาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕)

๑.๓.๒ กำหนดให้การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบดังต่อไปนี้ เป็นความผิดฐานค้ามนุษย์

(๑) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ ใช้อำนาจครอบงำบุคคลด้วยเหตุที่อยู่ในภาวะอ่อนด้อยทางร่างกาย จิตใจ การศึกษา หรือทางอื่นใดโดยมิชอบ ขู่เชื้ญว่าจะใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ

(๒) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

ทั้งนี้ การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส การนำคนมาขอตาน การตัดอวัยวะเพื่อการค้า การบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามมาตรา ๖/๑ หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคลไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม (มาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖)

๑.๓.๓ กำหนดให้ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้ทำงานหรือให้บริการโดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เป็นความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ

(๑) ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น

(๒) ขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ

(๓) ใช้กำลังประทุษร้าย

(๔) ยึดเอกสารสำคัญประจำตัวของบุคคลนั้นไว้

(๕) นำภาระหนี้ของบุคคลนั้นหรือของผู้อื่นมาเป็นสิ่งผูกมัดโดยมิชอบ

(๖) ทำด้วยประการอื่นใดอันมีลักษณะคล้ายคลึงกับการกระทำความผิดข้างต้น ถ้าได้กระทำให้ผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

ทั้งนี้ ความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ไม่ใช่บังคับกับ

(๑) งานหรือบริการซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารสำหรับงานในหน้าที่ราชการโดยเฉพาะ

(๒) งานหรือบริการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมาย

(๓) งานหรือบริการอันเป็นผลมาจากคำพิพากษาของศาลหรือที่ต้องทำในระหว่างการต้องโทษตามคำพิพากษาของศาล

(๔) งานหรือบริการเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือในกรณีที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในขณะที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ (มาตรา ๕ เพิ่มมาตรา ๖/๑ และมาตรา ๖/๒)

๑.๓.๔ กำหนดให้ความผิดตามมาตรา ๖/๑ ที่เป็เหตุให้ผู้ถูกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย เป็นความผิดมูลฐาน^๒ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (มาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔)

๑.๓.๕ กำหนดให้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหาย ให้คำว่า “ค้ามนุษย์” ในหมวด ๓ และหมวด ๔ หมายรวมถึง “บังคับใช้แรงงานหรือบริการ” ด้วย และให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาศาคติค้ามนุษย์มาใช้บังคับกับการพิจารณาศาคติบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ด้วยโดยอนุโลม (มาตรา ๗ เพิ่มมาตรา ๑๔/๑)

๑.๓.๖ กำหนดโทษความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ตามมาตรา ๖/๑ โดยกำหนดให้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๔ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ บาท ถึง ๔๐๐,๐๐๐ บาทต่อผู้เสียหายหนึ่งคน หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดนั้นเป็เหตุให้ผู้ถูกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือเป็นโรคร้ายแรงซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๘ ปี ถึง ๒๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๘๐๐,๐๐๐ บาท ถึง ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดนั้นเป็เหตุให้ผู้ถูกระทำถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวมาแล้วนั้น เป็นกรณีที่ผู้บุุพการีให้ผู้สืบสันดานทำงานหรือให้บริการเพราะความยากจนเหลือทนทาน หรือเมื่อพิจารณาถึงสภาพความผิดหรือเหตุอันควรปรานีอื่นแล้ว ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดเลยก็ได้ (มาตรา ๘ เพิ่มมาตรา ๕๒/๑)

๑.๓.๗ กำหนดโทษในกรณีนิติบุคคลใดกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ หรือกระทำความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ตามมาตรา ๖/๑ ถ้าการกระทำผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการ

^๒ ความผิดมูลฐาน คือ ความผิดอาญาที่เป็นมูลเหตุ เป็นที่มา หรือเป็นฐานก่อให้เกิด หรือให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจากการกระทำความผิด หลังจากนั้นมีการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญาดังกล่าวไปโอน เปลี่ยนสภาพ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิด อำพรางที่มาของเงิน หรือทรัพย์สินนั้น ๆ ซึ่งกระบวนกรดังกล่าวนี้เรียกว่าการฟอกเงิน (สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒, กรุงเทพฯ : บริษัท วินเนอร์ เอเชีย เทรด จำกัด, ๒๕๔๔, น. ๗๑)

หรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย (มาตรา ๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๓ วรรคสอง)

**๑.๔ ข้อดีและข้อสังเกตของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกัน
และปราบปรามการค้ายมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พ.ศ. ๒๕๖๒**

๑.๔.๑ ประเทศไทยสามารถอนุวัติการให้เป็นไปตามพิธีสาร ค.ศ. ๒๐๑๔ ส่วนเสริมอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐

๑.๔.๒ กฎหมายฉบับนี้จะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ และเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การดำรงชีวิตที่ดีขึ้น

๑.๔.๓ การป้องกันและจัดการใช้แรงงานบังคับเป็นไปตามยุทธศาสตร์ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และแข่งขันได้อย่างยั่งยืน อันจะเป็นการสร้างความมั่นคง ทางด้านแรงงาน เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ
